DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS,

DE

Febre Puerperarum.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

THOMAS EVORY,

HIBERNUS,

SOCIETATIS REGIÆ MEDICÆ EDINENSIS

SOCIUS EXTRAORD.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXII.

VIRO IMPRIMIS ORNATO

FRANCISCO HUTCHESON, M. D.

COLLEGII REGII MEDICORUM DUBLINIENSIS SOCIO,

ET

NUPER CHEMIÆ,

CUJUS EST SCIENTISSIMUS,

IN ACADEMIA DUBLINIENSI, PROFESSORI;

NON MINUS HUMANITATE,

QUAM MEDICINÆ PERITIA,

CONSPICUO;

OB SINGULAREM AMICITIAM,

QUA SE DIGNATUS EST;

NEC

NECNON,

PRÆCEPTORI OPTIMO

JACOBO GREGORY, M. D.

MEDICINÆ THEORETICÆ PROFESSORI,

COLLEGII REGII MEDICORUM EDINENSIS SOCIO,

&c. &c.

QUI MULTIPLICI DOCTRINA, MEDICINÆQUE PERITIA,

FLORET,

ET VARIIS HONESTI ANIMI DOTIBUS,

AMOREM ET ÆSTIMATIONEM OMNIUM

CONCILIAT;

PROPTER BENEFICIA INNUMERA,

IN SE COLLATA,

HANC DISSERTATIONEM INAUGURALEM

SACRAM ESSE VOLUIT

THOMAS EVORY.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

FEBRE PUERPERARUM.

PRÆTER mala generi humano communia, quaedam ſunt mulieribus propria. Horum omnium, nulla aetas omnino immunis, ab tenera virgine, ad venerandam matronam. Pauperibus, quibus victus tenuis, fatigatio frequens, et tecta parum apta, dira morborum incumbit cohors; nec leviores nec pauciores ſunt, quibus divites, luxuriae ac deſidiae nimis deditae, ſunt ſaepiſſime obnoxiae. Cur morbos varios, virginibus, nuptiſve, ſterilibus, vel foecundis, infeſtos, memorem? Hi adeo ſunt multi, ut diſſertatio hujuſmodi, omnes numerare, et depingere, vix ſufficeret. His igitur praetermiſſis, de *febre puerperarum*, pauca dicere, in animo eſt; quae, ſeu frequentiam, ſive lethalem eventum conſideres, ſumma attentione videbitur perdigna.

 Hicce

Hicce morbus, etſi *Hippocrati* notus, et ab eo et aliis deſcriptus, attentionem medicorum nuper praecipue occupavit. Nam ex quo noſocomia inſtituta, ubi mulieres multae, infantes enixae, in eodem et ſaepe anguſtiore loco cubant, ſtrages maxime horrendas interdum edidit. Hinc, innumerae ejus hiſtoriae traditae; hinc, multae diſputationes de natura ejus, deque remediis, nuper exortae, adhuc extant. Ubi igitur inter homines, annis, experientia, ſcientia, maxime adjutos, minime convenit; ſed quod hic affirmat, ille negat, quodque hic laudat, ille vituperat; ſi *juvenis imperitus*, inveſtigationibus hujuſmodi *parum aſſuetus*, in errorem incidat, minime erit mirandum. Etiamſi errorem effugere forſan non potuero, arrogantiam, quae obſcura pro claris, incerta pro certis, ſtatuit, et opprobrium pertinaciter in opinionibus, initio, defectu curae vel ingenii forte admiſſis, perſtandi, evitare conabor. Si voluntati obtemperarem, lectorem longa excuſatione placarem; res tamen hujuſmodi, toties repetitae, adeo obſoluerunt, ut riſum vel faſtidium jure ubique moveant. Ad rem igitur redibo, eamque pro virili tractaturus, incipiam, uti decet, ab

HISTORIA

HISTORIA MORBI.

Poſt partum, ſeu facilem, ſive non, nunc ſerius nunc citius, plerumque ſecundo vel tertio die, rigor ſubitus puerperam aggreditur. Hic interdum adeo levis inventus, ut vix notetur; ſaepius autem febris frigidum acceſſum omnino refert. Huic ſuccedunt calor, capitis et praecipue frontis dolor, nauſea, vomituſque materiae ſubviridis. Cutis nunc arida eſt, nunc ſudor prorumpit, vel totum per corpus, vel tantum circa cervicem, pectus, aut vultum. Lingua initio madida et alba, poſtea arefacta, ſcabra, fuſca vel nigra evadit, et tunc ſitis maxime urget. Dentes nigritia foedos ſaepe eſt videre.

Pulſus inter rigorem parvus, debilis, et parum diſtinctus, calore creſcente, fit plenior; ſed per totum morbi curſum, celer, et quodammodo contractus, plerumque repertus.

Dolor abdominis ſemper urget; ſed, utrum ante an poſt rigorem febrilem accedat, parum conſtat. Auctores utroque trahunt, quibus, ſi fides adhibeatur, tempus quo dolor incipiat varium credetur. Nec eundem locum ſemper invadit. Eſt ubi regionem pubis praecipue laceſſit, inde gradatim alio obrepens; eſt ubi circa umbilicum, et

inter

inter eum et ſtomachum, torquet. Ubicunque tamen primo ſeſe oſtendit, poſt paulo, totum abdomen plerumque corripit, ita ut hoc leviſſimi tactus, immo oneris ſtragulorum, impatiens fiat.

Abdomen interdum minime tumet, interdum, poſt tempus parum certum, adeo fit tumidum, ut magnitudinem ante partum adaequet *. Alvus, initio fere ſemper adſtricta, per totum morbi decurſum aliquando ita manet; ſaepius tamen admodum fluit. Si diarrhoea cito accedat, morbum optime ſolvit; ſed tardius accedens, plerumque ſpumoſa, putrida, ac foetidiſſima, tormina ſecum affert acerbiſſima, teneſmum, ventris murmura, aliaque peſſima.

Urina, primo parca et rubra, inter morbum multas et varias mutationes ſubit, et interdum nigra reddi dicitur.

Lochia varie afficiuntur. Ea, etſi rigor haud raro reprimit, ſaepe nec quantitate nec qualitate mutata, inter morbum fluunt. Nunc ex toto evaneſcunt; nunc, ubi perſtant, nigra et mire foetida fiunt.

Nonnunquam mammas flaccidas lac omnino deſerit, aliàs, hoc adeo non fit, ut mater febricitans mammas lacte diſtentas infanti praebere poſſit.

Ubi dolor regionem pubis praecipue occupet, coxas et femora, ubi regionem epigaſtrii, latus ac pectus, lancinat.

Morbo

* Denman on the puer. fever, p. 8.

Morbo progrediente, ſigna febrilia omnia acerbiora fiunt. Pulſus, ab initio uſque celeres, eo perveniunt, ut vix numerari vel ſentiri queant. Somnus parcus et valde inquietus. Oculi languidi, in ſtatu ſomnum inter et vigiliam medio, videntur. Dolor capitis, praecipue in fronte, augetur, vireſque adeo infractae, ut aegra plerumque reſupina jaceat. Nauſea magis magiſque moleſta facta, nil niſi potus frigidus ac acidulus deſideratur, vel toleratur. Ægra anxia atque oppreſſa, ſuſpiria, ex imo pectore ducta, emittit: Vultus, ſi excipias circulum rubentem in malis ſaepe diu viſum *, fit cadaveroſus; faeces et urina ex inſcia elabuntur; ſubſultus tendinum, ſingultus, ac petechiae interdum adſunt †; et delirium (quod non valde frequens) accedens, mortem in propinquo eſſe, teſtatur. Ante mortem, dolor abdominis ſaepe ſubito ceſſat, et, ubi fatum imminet, aegram inani ſpe ſalutis lactat.

Tempus exitus exitialis diverſis in exemplis diverſum. Rigor ipſe interdum aegram oppreſſit ‡, quaeque hunc ſuperavit, ei, alter ab impetu dies, exitio fuit; aliàs tamen, poſt dies decem, quindecim, vel, ut quidam volunt, octodecim,

* Home's Clinical Experiments, p. 70. et Leake, p. 53.

† Vide White paſſim et Denham, p. 11.

‡ Manning, p. 393.

octodecim *, elapſos, aegra tandem animam efflavit. Hoc autem ſaepiſſime poſt quintum, et ante decimum quintum diem, accidit.

Fauſtus exitus unum diem non obſervat; ſed die tertio, quarto, vel quinto, frequentiſſimus fit. Poſt diem octavum decimum, periculum mortis minus; ſed lentiſſimis gradibus ad ſanitatem reditur. Abſceſſus et bubones, interdum relicti, vel pus vel ſaniem effundunt; vireſque aegrae adeo imminutae, ut faeces et urina, inſciae elabantur, multaeque, reliquum vitae, debiles et infirmae degant.

Praeter ſigna jam memorata, alia addere facile foret; morbus enim formam epidemicorum ſimul graſſantium, ſaepe induit, unde varietas ſymptomatum inſignis.

In morbo tam periculoſo, tamque vario, nil mirum medicos ſedem effectuſque mali explorare aventes, cadavera multa attente inſpexiſſe. Ex obſervationibus iſtiuſmodi plurimis, paucas nunc proferam.

DE SECTIONIBUS CADAVERUM.

Cum dolor abdominis inter ſigna praecipua ſit jure memoratus, viſcera abdominalia, ſumma cum cura, ſemper fuere examinata. Quod ad quaedam, inter auctores ſatis, quod ad alia, minime, convenit.

Abdomen

* Hulme on the puer. fever, p. 45.

Abdomen tumidum patefactum plurimum aëris foetidi ſaepe emittit; aliàs tamen, praeſertim ubi aegra alvo dura laborabat, aër in inteſtinis incluſus repertus eſt. Liquor ſubflavus, foetidiſſimus, puri admiſtus, inter inteſtina fluitans, abdomen implet. Particulas, pinguedini vel parti coagulatae lactis ſimiles, variis in partibus ſuperficiei inteſtinorum, quidam deprehenderunt.

Omentum in pleriſque, vel in inflammationem, vel ſuppurationem, vel ſphacelum abierat; quod, ut *Hulme* ſaepe notavit, pinguedine ſua omnino abſumpta, inteſtinis, vel ſtomacho, pluribus in locis adhaerens, haud raro convolutum, et in partem abdominis ſuperiorem complicatum, aſcenderat. Inteſtina vel inflammata, vel ſphacelo affecta, nigricabant, variiſque in partibus concretiones exhibebant, et nigrum liquamen, teterrime olens, continebant. Vaſa meſenterica turgebant ſanguine. Levis inflammatio ventriculum aliquando tenebat, et ibi nunc aër, nunc foeda colluvies, inveniebatur.

Home teſtatur, omentum non adeo affectum eſſe in aegris quae in noſocomio Edinenſi obierunt. Id aeque ac inteſtina leviter inflammatum fuit; ſed nec ſuppuratio, nec gangraena, repertae.

Uterum plerumque ſanum inventum, plurimi memorant. *Home* noſter cel. os tincae lividum, ovariumque ſiniſtrum

niſtrum durum, deprehendit. Alii nigras maculas in eo viderunt, alii totum inflammatum. *Pouteau* ita loquitur de cadaveribus aegrarum quibus haec febris exitio fuit Pariſiis: "Hiſce uteris apertis, res attentione digniſſima in utriſque ſemet oſtendit; tunica interior nigra erat ac mollis, ſubſtantia uteri rubra, livida, et vera gangraena affecta."

In iis a *Johnſtone* memoratis, uterus ejuſque appendices, praeſertim fundus atque ovaria, praecipua ſedes inflammationis fuiſſe dicuntur.

Quidam, inter quos eſt *J. Hunter* ipſe, affirmant, peritoneum inflammatum eſſe omnium frequentiſſime obſervatum; ſed quin aliae partes ſimul inflammentur, iidem non abnegant.

Affectus pulmonis atque pleurae, ſerum multum in pericardio, aliaque id genus, omittam, utpote quae, etſi caſu interdum inventa, ad morbum noſtrum parum pertineant.

CAUSÆ REMOTÆ.

Graviditatem corpus muliebre multum mutare, nemo ignorat. Cibi faſtidium, odorum quorundam impatientia, nauſea, vomitus, deſideria inſolita, valetudinem turbatam probant. Irritabilitas quoque tunc admodum augetur,

res

res enim, antea nil nocentes, mentem tunc ad ſyncopen uſque deprimunt. Infantem enixa mater fit malis adhuc opportunior. Sic phthiſicae plerumque, dum uterum gerunt, morbum ſuum mitiorem habent, ſaltem eum melius tolerant. Poſt partum vero, idem tantum tamque ſubito ingraveſcit, ipſaeque ſimul adeo infirmantur, ut multae intra paucos dies, pleraeque ante menſem elapſum, abſumantur; et febris, de qua agitur, etſi cauſae omnes excitantes adſunt, gravidas, donec pepererunt, nunquam invadit. *Graviditas* et *puerperium*, igitur, inter cauſas praediſponentes primum locum ſibi vindicant.

Quicquid ante partum plethoram efficit vel auget, huic febri corpus opportunius reddit. Ingluvies igitur omnigena, praecipue nimium cibi animalis, utpote qui et plethoram et diatheſin phlogiſticam adauget, et vita ſegnis ac deſidioſa, hic ſunt enumeranda. Nonne ſanguinis detractio, plethoram augendo, gravidis nocet?

Proclivitas quoque oritur ab omnibus quae corpus debilitant. Hujuſmodi ſunt, cibus parcus parumve nutriens; immodicae evacuationes, praeſertim ſanguineae; exercitatio nimia; nec non cubiculum calefactum, quod corpus laxum, debile, et valde irritabile reddit; ſolicitudo et moeſtitia. Gravidae innuptae, quae, praeter pericula puerperii, dedecus, anxiae, moeſtaeque, ſpectant,

ut *Leake* aliique obſervant, in hanc febrem ſaepiſſime incidunt.

Humores ad putredinem proclives opportunitatem vel efficere, vel augere, veri videtur ſimillimum. Huic proclivitati plurimum ille elegans et accuratus auctor *White* tribuere vult. In eandem ſententiam ivit *Willis*, qui inquit, "Puerperae ex malo affecti corporis vitio, tanquam aurae peſtilentialis contagio tactae, febri putridae, ſeu potius malignae, quam nimium obnoxiae reperiuntur *." Huc quoque pertinet iſta obſervatio, toties jam repetita, quod cibo animali valde utentes ſunt huic morbo maxime obnoxiae.

In aegris opportunis, quae morbum excitare creduntur, ea plurima ſunt. Lectum citius aequo relictum, pro cauſa frequentiſſima *Sydenhamus* ponit; qui ideo aegram dies decem continuos cubare, poſt partum, ſemper juſſit. Haec regula tamen, nec neceſſaria, nec utilis invenitur, uti poſtea oſtendetur.

Diaeta prava, ſeu quantitatem, ſive qualitatem ſpectes, praecipue animalis, a multis incuſatur. Haec, ut antea obſervatum, vel plethoram, vel phlogiſticam, vel putridam diatheſin auget. Nec alia ſtimulantia hic praetermittenda, quae, uti vinum, alcohol, aromatica calida, et alia id

* Williſii opera, p. 128.

id genus, immodice ſumpta, morbum ſaepiſſime excitant; nec mirum; circuitum enim ſanguinis accelerant, calorem majorem reddunt, unde inflammationis ac febris periculum ingens.

Frigus ſubito adhibitum, maxime ſi ſudor jam antea manaret, valde nocivum eſt. Quot mala a perſpiratione, frigore, ſubito impedita, oriantur, quotque affectus inflammatorii frigus pro cauſa agnoſcant, nemo non novit. *Hippocrates* ipſe notavit, hanc febrem graſſari vere frigido, ventis borealibus aſpero, quod innumerae obſervationes a recentioribus factae abunde firmant.

Aliquot mutationes aëris eſſe creduntur, nobis, magna ex parte, incognitae, quae hanc una cum aliis epidemicis excitare videntur. *Peu* affirmat, frigus vel calorem cum humore, quam eadem ſicca, eſſe multo pejora.

Temeritas, imperitia, et crudelitas obſtetricum, multimodis nocent. Manu inepte et parum caute adhibita, uterum ipſum interdum laedunt; placenta nimia vi extracta, vaſa plura rumpuntur, pars interior uteri nimis laceratur; unde dolor, ſanguinis nimia profuſio, et ſumma debilitas, quae febrem ſaepiſſime excitant. Faſciae quoque poſt partum arctius ligatae multum nocent.

Uti metus et moeſtitia proclivitatem efficiunt, ita terror, luctus, affectuſque mentis repentini, morbum ſaepe inferunt.

ferunt. Quin et alia eſt hujus febris origo, effluvia nempe putrida. Puerperas eſſe febri inde obnoxias, vix dubium. *Peu*, res puerperis nocivas recenſens, in hunc modum loquitur, " et imprimis, res putridas a corruptione provenientes;" et paulo poſt nos certiores facit, " morbum lethiferum plurimas puerperas Pariſiis, anno 1664, invaſiſſe, quem ille, aeque ac medicus inſignis Dom. *Veſou*, cui mandatum fuerat rem examinare, corrupto aëri tribuit. Puerperae enim cubabant mox ſuper vulneratos, pro numero ac conditione quorum, morbus erat frequentior aut rarior. Rem ita explicat. Vapores putridi, ex vulneribus et ulceribus exorti, aërem impurum et quam maxime malignum reddidere, quem, ſemper aſcendentem, puerperae nunquam non reſpiravere. Hae, cubiculo mutato, et infra vulneratos cubantes, morbum vitavere *."

Praeterea, dum ſpirat homo, acerrimum ſibi aliiſque venenum aſſidue exhalat, quod, ſi aër externus non libere admittatur, ſanitati fit exitiale. Hinc, quo plures puerperae in uno loco concluſae, eo, huic febri magis obnoxiae. *White* ſatis probavit, morbum et frequentiſſimum, et maxime exitioſum, ſemper eſſe in iis noſocomiis ubi plurimae gravidae, minimuſque aëri puro aditus, eſſent. Haec materies, reliquis contagionibus ſimilis, forſan acerbior

evadit,

* Peu prat. des accouchemens, liv. ii. § 3.

evadit, adhaerendo induſiis, ſtragulis, murorumve ſuperficiei. Febris in noſocomio exorta fere omnes puerperas ibidem invadit.

Hiſce breviter exactis, proximum eſt, ut morbi natura plenius et acuratius conſideretur.

NATURA MORBI.

Rem ſum nunc tractaturus imprimis incertam, obſcuram, difficilem. Alii auctores in alias iverunt ſententias, nemoque non contendit, propriam eſſe ſolam veram. Multa argumenta firmant ſingulas, quin et exempla aegrarum, ſectioneſque cadaverum, ſtant utrinque inſtructa. Cuinam aſſentirer poſtquam diu dubitaram, opinionem veri ſimillimam viſam elegi; ubi enim certa aſſequi non liceat, probabilia ſunt ſectanda. Priuſquam longius progrediar, paucula, uti mos eſt, de opinionibus antiquioribus hic proferam.

Ab *Hippocrate* ad *Sydenhamum* uſque, plurimi lochia ſuppreſſa, quaſi cauſam febris puerperarum, accuſarunt. Quum plerique putarent, lochia acria eſſe, in hanc ſententiam facilius deflexere. Nihilo tamen acriora ſunt ſanguine reliquo. Quamvis eorum defectus, vel nimia copia, nocentia jure habeantur, febrem hanc non ex iis mutatis vel ſuppreſſis pendere, multa probant. Si ante febrem

brem inceptam aliquando imminuantur, aliquando ubertim per totum morbi profluunt. Imminuta, ſaepe nulla febris ſequitur, nec denuo fluentia, ubi fuerant impedita, febrem ſolvunt. Hic, ut ſaepiſſime alias, auctores, quae pro morborum effectibus erant jure habenda, ea pro cauſis habuerunt.

Lactis metaſtaſin quidam, nec parvi nominis *, pro febris hujus cauſa poſuerunt. Lac interdum abſorberi, mammae inanes et flaccidae teſtari videntur; et, hoc ſtagnando, acidum vel acre fieri poſſe, unde abſorptum peſſimos ederet effectus, affirmatur. Res lacti coagulato ſimiles in abdomine interdum inventae, ad opinionem firmandam allatae ſunt.

Quin lac diu ſtagnans acidum vel acre evadat non negandum; et *Dr Hunter* credit, ſe glandulas axillares, tali lacte abſorpto, tumidas ac duras interdum inveniſſe †; haec tamen conceſſa, quo minus opinio jam memorata rejiciatur, non efficient.

Peſſima ſigna febris tam cito ſemet oſtendunt, ut ſpatium non ſufficiat, aut mutationi aut abſorptioni lactis, quod quoque, ut antea dictum, ſaepe immutatum manet. Quae coagulum referentia in abdomine interdum inveniuntur,

* Van Swieten et alii.

† Medical Commentaries, p. 59.

untur, ea a lacte oriri nequeunt. Sed plura, contra hanc opinionem, jamjam, ni fallor, obſoletam, objicere, ſupervacaneum judico.

Quibus uterus inflammatus, cauſa morbi proxima viſa, multi fuerunt et adhuc ſunt. Hanc rem *Johnſtone* † ita explicat; " Uterus ſemper magna praeditus eſt irritabilitate, quae tantum graviditate augetur, ut prope partum, et magis adhuc poſt partum, a laboribus et doloribus puerperii, fere inflammatum, vel maxime inflammationi aptum eſſe crediderim. Nam poſt partum vaſa uteri ſubito contrahuntur; et quoniam ſanguinis copia parum diminuitur, impetus ejus in illis vaſis neceſſario augebitur, et vaſa ipſa plurimum diſtendentur. Si igitur irritatione ab ulla, aut cauſa morbi excitante, contractio vaſorum et impetus ſanguinis intendantur, et, lochiis ſuppreſſis, quibus quicquid nimis ſanguinis in corpore ſuperfluit emitti debuit, pronum eſt inflammationem excitari. Quoniam vero membrana uterum inveſtiens, dum mulier uterum gerit, maxime diſtenta, debilior evaſit, et quoniam, propter ſitum ejus, ſanguis ibi magis accumulatur, a vaſis uteri conſtrictis, inflammatio ibi maxime excitabitur. Sed, quum haec membrana continuatio peritonaei eſt, inflammatio cito ſerpit, ad alias hujus partes, praeſertim ad eas quae

† Diſſ. Inaug. p. 26.

quae inteſtina tegunt, primo proximas, poſtea ad totum abdomen. Omentum etiam cito afficitur, et a membranarum ſuarum tenuitate, et vaſculorum numero, inflammatio illic brevi magna erit. Idcirco membranam uterum inveſtientem partem eſſe primo affectam, et inde morbum per totum abdomen ſerpere crediderim. "Neque mirandum," addit *Johnſtone*, "uteri ſubſtantiam non magis affectam eſſe, quum veriſimile eſt, membranas inveſtientes, et non ſubſtantiam parenchymatoſam, in omnibus inflammationibus acutis internis praecipue affici."

Quid autem dicetur, ſi nec uterus nec membrana eum inveſtiens afficiebantur? Rem ita ſe ſaepiſſime habere, plurimi auctorum teſtantur. Quid ſi dolor non circa regionem uteri, ſed alibi abdominis, primo oriatur? Adhucne credere oportet, membranam uterum inveſtientem primam eſſe inflammationis ſedem, etſi dolor alibi incipiens, alibi maxime ſemper ſaeviat? Ni haec inflammatio ſit omnibus aliis abſimilis, hoc nunquam admittere licet. Uterum interdum inflammari jam dixi; idem *de ventriculo*, idem *de hepate*, idem *de pulmone* ipſo, dicere fas eſt. Igitur, me judice, uteri inflammationem non ſemper eſſe cauſam, colligere ſaltem licebit.

Young Profeſſor noſter cel. pro cauſa morbi ponit contagionem ſui generis: Sed qualis ea ſit, vix dicit. "Aëra pu-

tridum"

tridum" et "rem putridam" eam nominat. Cauſa tamen hujuſmodi huic febri minime propria. Nonne typhus agnoſcit eandem? Cur igitur contagio nuncupari debet ſui generis?

Aëra noſocomii Edinenſis, anno ante febrem exortam, pravum factum *Young* ipſe notavit; puerperae enim tardius convaluerunt. Obſervatione quoque perdignum eſt, Caeſariam ſectionem, ibi tunc temporis, editam, gravidas, a quibus ejulatio infelicis audiebatur, maxime interruiſſe. Nil eſt cur miremur, eas ſimilem ſortem paventes, et puerperio mobiliores factas, in febrem incidiſſe. Igitur, quae paucis diebus poſt operationem factam peperit, ea febre corripiebatur, omneſque deinceps idem experiebantur. His ſingulis eadem ſigna aderant. Aër noſocomii corruptus, una cum inſolito terrore, ſufficeret febri ciendae, quae exorta ſingulas puerperas infeſtaret, propter inſignem ad putredinem diſpoſitionem, quae in puerperarum corporibus plerumque adeſt *. Praeterea, ſi contagio fuiſſet puerperis propria, unde nutrices afficiebantur? nam memoriae traditum, ut utraque febricitaret. Hac re, ut et ſignis morbi perpenſis, nil eſt cur ad propriam contagionem decurratur.

Morbus quibuſdam Eryſipelas viſus, cujus forte rei haec erit ratio. Ubi Eryſipelas eodem tempore quo

C haec

* Van Doeveren de mulierum morbis, p. 37.

haec febris graſſatur, puerperae forſan interdum eo quoque corripientur; febris enim, ut *Sydenhamus* ſagax jamdudum notavit, "in caſtra epidemicorum ſaepiſſime tranſit." In noſocomio Edinenſi, anno 1774, eryſipelas adeo increbuit, ut nemo, operationem chirurgicam paſſus, id effugeret. Si ſigna ejus itaque in puerperis, tunc temporis febre correptis, ſemet oſtenderent, contagioni, me judice, originem debebant, nec licet inde colligere morbum ſemper naturam eryſipelatis habere *.

Nunc de alia opinione dicendum, quam, ut in *Hulmei* ſcriptis inveni, repraeſentabo.

Statum mulierum dum uterum gerunt, ſigna mali ipſius, reſque in cadaveribus viſas reſpiciens, Auctor Illuſt. ponit proximam cauſam febris puerperarum in inflammatione omenti ac inteſtinorum, ut ex his ſuis verbis conſtat: "The immediate cauſe of the puerperal fever, is an inflammation of the inteſtines and omentum. For the truth of this aſſertion I appeal to diſſections. The chief prediſpoſing cauſe, as I apprehend, is the preſſure of the gravid uterus againſt the inteſtines and omentum †."

Hanc

* Vid. Clinical Exper. ab illuſt. Profeſ. noſtro Home.

† Treatiſe on the puerperal fever, p. 147.

Hanc ſententiam ſic illuſtrat atque confirmat. Poſt graviditatem, uterus e pelve gradatim in abdomen exſurgens, mole creſcente, viſcera omnia premit. Sub graviditatis finem, omentum adeo premetur, ut forſan etiam revolvatur. Si prematur ſolummodo, non multum affici non poteſt; ſi revolvatur ſimul, periculum ſtrangulati circuitus ſubibit. Variae partes, et ejus, et inteſtinorum, varie comprimentur. Partes admodum compreſſae ſanguinem tranſmittere nequeunt, dum plus aequo in vaſa laxiora propinqua fluit, unde utraque, haec diſtentione, illae preſſura, tonum amittant. Hinc congeſtiones, vel ſanguis in minutis vaſis fere ſtagnans; hinc inflammatio vera, vell illuc magna proclivitas.

Praeter uterum ſurſus prementem, diaphragma ſingulis reſpirationibus deſcendens, cavum abdominis adhuc magis coarctat, et ita circuitus impediti periculum auget.

Poſt partum, utero contracto totum abdomen relaxatur, liberumque tranſitum ſanguini, per vaſa antea compreſſa, praebet. Haec, tono ſuo jam, magna ex parte, amiſſo, ſanguinis auctam quantitatem circumvehere parum valent. Hinc, congeſtionibus factis, leviſſimae cauſae inflammationem et febrem puerperarum excitabunt.

Sectiones ſunt auxilio argumentis. Sexies abdomina aegrarum inſpexit, et ſemper gangraenam inteſtinorum,

vel

vel omenti, vel amborum, invenit, et veſtigia inflammationis multiſariam deprehendit. Haec eſt ſententia, hoc eſt argumentorum ejus compendium: Quantum ſit iis jure tribuendum, nunc conſiderandum.

Uterum prementem, viſcera abdominis atque omentum multum afficere, aliis praeter *Hulme* * veri videtur ſimile. Alvus dura, et flatus uterum gerentibus tam communes, huic magna ex parte adſcribuntur. Eidem vaſa prementi tribuuntur, cordis palpitatio, et faciei rubor, ſub exercitationem violentiorem, gravidis familiares, quia ſcilicet ſanguis, a partibus inferioribus prohibitus, ſuperiores petit.

Mala tamen, ab utero gravido premente oriunda, magna ex parte, curavit provida natura, liquore amnii, ſtructura, et ſitu, inteſtinorum et omenti. *Hulmei* igitur ſententia, *Whitio* abſurda videtur, qui contra eam haec objicit.

1*mo*, " Secundum hanc theoriam, morbus, ante potius quam poſt partum, ſemet oſtendere debet; quod tamen non fit."

Revera tamen hoc circuitum ſtrangulatum ſolum ſpectat. Si enim inflammatio inde exorta non nimis progreſſa

* Ipſe affert Caſpar Bauchin, Ruyſchium, Van Swieten, et Morgagni, ut ſibi quodammodo conſentientes.

greſſa fuerit, cum cauſam ſtrangulationis adimis, inflammatio adimetur. Uterus igitur premere deſinens, morbum, ſi a circuitu in omento ſtrangulato penderet, profligaret oportet; quod tamen adeo non fit, ut ſigna mali, poſt partum, ſolummodo ſemet oſtendant.

Hulme ipſe affirmat, inflammationem, ante vel inter partum inceptam, ob naturam omenti parum ſentientis, aliaque, non percipi, donec res eo pervenerit, unde vix rediri poſſit. Alias autem cauſae praediſponentes non tantae ſunt, quantae morbo originem ante puerperium, etiam ſecundum theoriam *Hulmei* ipſius, praebere poſſunt.

2*do*, " Ex theoria *Hulmei*, cur febris puerperas, in oppidis magis quam rure, in noſocomiis magis quam in tectis privatis, aggrederetur, minime conſtat. Morbi inflammatorii apud ruſticas magis quam oppidanas ſaepe graſſantur; cur non hic quoque?"

3*tio*, " Preſſura uteri non tantum nocet, quàntum ab *Hulme* credi videtur. Ex ſua deſcriptione pronum eſt colligere, muſculos abdominis contrahentes foetum expellere; hoc tamen non verum, quoniam uteri ipſius contractiones id praecipue praeſtant. Concedatur tamen, muſculos abdominis tunc temporis multum agere; quid inde expectandum, *White* rogat? Nonne partibus quippe mollibus minus nocetur? Nonne multae anaſtomoſes, ubique inventae,

inventae, congeſtionem, magna ex parte, impediunt? Nonne, caput inter proceſſus iſchii tranſiens, ibi ſaepe diu manet, et inferiorem uteri partem multo magis comprimit, quam unquam antehac inteſtina aut omentum compreſſerat? Uterus tamen inde raro inflammatus.

Denique, quod *Hulmeo* theoriam ſuam maxime firmare videtur, id, ſecundum *White*, eam funditus evertit. *Hulme* inquit, "This theory ſhows why all lying-in women have been, and ever will be, ſubject to this diſeaſe; becauſe the cauſes that produce it are common to pregnant women at all times, and in all climates."

Res tamen minime cum hac repraeſentatione convenit; morbus enim nequaquam generalis. Multis in locis vix cognitus, et, ubi ſemet oſtendit, paucas tantum aggreditur. Cunctae tamen puerperae, cauſae, quae *Hulmeo* videtur praecipua, ſunt obnoxiae, cujus ſi theoria vera ſit, cur malum adeo ſit infrequens, difficile eſt dictu.

A ſectionibus cadaverum, nil temere colligendum. Hae, quamvis duces ſpecioſae, eum, qui ſedem et naturam morborum explorare velit, ſaepiſſime decipiunt. Ne alia memorem, cauſam ab effectu morbi per eas dignoſcere, nunquam non difficile. Sectiones ab *Hulme* allatae, ſi nil ſimile alibi inventum eſſet, ſententiae ejus adminiculo forent; ſed quae ab eo deſcripta fere eadem poſt febres et intermitten-

tes

tes et remittentes ſaepiſſime conſpecta. *Cleghorn*, imprimis accuratus et ſagax, innumera cadavera, poſt febres ejuſmodi et dyſenterias inſpexit, et, in omnibus, viſcera abdominis affecta invenit. Affectus varii fuere ab inflammatione incipiente ad juſtam gangraenam; adhaeſiones ubique frequentes; omentum duorum ex toto abſumptum, nil niſi reliquias nigras, oſtendit; pus in cavo abdomine repertum; et praeterea, omentum, meſenteria, colon, veſica fellea, jecur, aliaeque inſuper partes, ſaepiſſime afficiebantur*.—*Hulmeone* placet, inflammationem viſcerum abdominis eſſe cauſam proximam quoque horum morborum?

Sententia adverſarii, his aliiſque argumentis everſa, *White* affirmat, febrem eſſe vere typhum, doloremque abdominis ſymptomaticum ſolummodo; multimodiſque opinionem ſuam ſtabilire conatur; victus ac veſtitus pravus gravidarum; vita ignava; alvuſque plerumque adſtricta; calida cubicula, multaque alia ad debilitatem, ac putredinem, inde, ad typhum recta ducentia, ab eo caute numerantur. In imperitia obſtetricum, quae parturientibus opem peſſime ferunt; in cubiculis calefactis, immundis, atque occluſis; in potu calido ac ſtimulante; in corrupto aëre noſocomiorum; in terrore atque triſtitia, abunde cauſarum

excitantium

* Diſeaſes of Minorca, p. 180—246. et alibi. Pringle, Lind, et aliquot medici Gallici eadem teſtantur.

excitantium invenit. Signa morbi ab eo enumerata typho omnino conveniunt, eademque remedia utrique accommodantur *.

Haec eſt controverſia apud *hodiernos medicos celeberrimos*, quam, quicunque mentem humanam, et incertam medicinae conditionem, conſiderabit, dirimere potius optabit quam ſperabit. Opinionem nullius, me judice, ex toto admittere, nec rejicere, decet. Hic liceat referre obſervationem a *Millar* factam: "The changes which the humours naturally undergo in women during their pregnancy, render them more liable to the contagion of putrid diſeaſes, while the circumſtances attending childbed produce inflammatory ſymptoms; and hence often ariſes a complicated fever, the moſt dangerous and difficult of cure, of any which falls under the direction of the phyſician †." Quid igitur ſtatuendum eſt de febris, deque doloris abdominis, natura? Febres non nunc ſunt plene conſiderandae; continuarum diviſionem tantum memorabo. *Cullenus*, Noſologorum optimus, eas in tria genera diviſit, nempe, *ſynocham*, *typhum*, et *ſynochum*. Prior, inflammatoria vulgo nominata, frigori tributa, frigidis regionibus praecipue graſſatur, et, nunquam contagioſa, robuſtos ac ſanguineos maxime invadit. Typhus, quem

putridam

* White paſſim.

† Diſeaſes of Great Britain, p. 330.

putridam et nervoſam febrem auctores plerumque nuncuparunt, a malis effluviis, ut creditur, exoriens, ipſeque per contagionem propagatus debiles et infirmos maxime infeſtat. Synochus, initio illi ſimilis, citius ſerius hunc ſemper refert, ita ut limites inter ſynochum et typhum ſtatuere, perquam difficile ſit.

Cuinam generi igitur convenit noſtra febris? Gravidas ac parturientes eſſe typhi cauſis, et praediſponentibus et excitantibus obnoxias, jam iterum iterumque dictum. Nil eſt cur miremur, igitur, ſi mulier, cujus ſolida laxa, fluida putredini opportuna, doloribus puerperii exhauſta, ſanguinis profuſione magis debilitata, curis et angoribus confecta, in typhum incidat. Quin res ita ſeſe plerumque habeat, modo fides a *White* narratis adhibeatur, non negabitur.

Affirmare tamen, febrem puerperarum nunquam *ſynochae* ſpeciem pre ſe ferre, in animo non eſt. Multa enim exempla, ab auctoribus optimae fidei memorantur, quibus ſigna *typhi* fere omnino defuere. Quid igitur ex toto colligendum? hoc utique; natura febris eſt, variis in exemplis, varia, pro ſcilicet aegrae natura, proque cauſis proclivitatem vel morbum inferentibus, quarum actioni fuerat objecta. Et quidni? Hanc *viraginem*, vino vel aromaticis ſtimulatam, doloribus brevibus parum confectam, frigori acri ſubito objectam, in *ſynocham*; illam *mulierculam*

delicatam ac debilem, diuturnis doloribus defatigatam, ſudore perfuſam, ſtragulis, ignibus, et immunditie ſimul oppreſſam, forſan etiam lugentem vel metuentem, in *typhum* facillime illapſuram, credere minime abſurdum.

De dolore abdominis, quaedam dicere adhuc reſtat; et hic diſputatio multiplex denuo oritur, de cauſa et ſede ejus primaria, deque tempore accedendi.

Quidam *, eum non eſſe ſimplici inflammationi aſcribendum, affirmant; aegrae, uti fertur, maxime queruntur abdomen tenſum, dolens, tenerum, ſed non vexantur iſtis cruciatibus, qui alias inflammationes viſcerum comitantur; malum igitur putridi eſſe generis, ab effluviis humanis, a bile acri putreſcente, accumulata, et a putrida colluvie per totum inteſtinorum tractum oriundum, abunde conſtat. Alii † autem teſtantur, dolorem eſſe ab initio uſque acerbiſſimum, et vehementiae ejus aliarum inflammationum comitis nihilo imparem; morbum idcirco inter phlegmaſias collocare, *Keary* ingenioſus non dubitat; et his verbis, "Diarrhoea aliquando," definitioni Cullenianae additis, eum ad enteritidem adamuſſim reſpondere putat ‡.

Quae

* White, et Cel. Hamilton, praelect. Acad.

† Hulme, Leak, Manning, plurimique alii.

‡ Diſ. inaug. de feb. puerper. p. 30. unde hic et alibi quaedam deprompſerim.

Quae *Hulme* de ſtatu inteſtinorum, quodammodo *bene* dixit, ea, hic ſunt ad mentem revocanda. Uterum prementem tonum inteſtinorum minuere fere ab omnibus conceſſum. Preſſura ſublata, vaſa relaxabuntur, quo plus ſanguinis fluens ea diſtendet, utpote quae debilia ſint, et ſanguinem propellere parum apta. Inde periculum congeſtionis et inflammationis, eo, ut *Kirklandio* videtur, majus, quo dolores partus fuerint celeriores *, orietur; adde quod partes omnes ibi, quaſi contuſae, facillime laeduntur. Utrum inflammatio primo inteſtina corripit, inde in peritonaeum ac omentum ſerptura, an vice verſa, adhuc parum conſtat. Qui rem rite perpendet, nunc hoc nunc illud evenire, ei forſan perſuadebitur.

Quantum ad tempus quo dolor accedit, attinet; alii eum, febrem ſequi, alii praecedere, obnixe contendunt. Signa febrilia, ante dolorem abdominis, ſemet oſtendentia, quod ſaepius fit, illam, dolores ante ullum febris ſignum aliàs occurrentes, hanc ſententiam probare videntur; neutram igitur falſam vocare audeo. Febris, undecunque orta, utpote quae circuitum ſanguinis accelerat, caloremque corporis adauget, ſanguinem maxima vi in laxa vaſa inteſtinorum adiget, unde, ut ſaepius antea dictum, inflammationis ſit periculum; contra, dolor, undecunque ortus,

* Treatiſe on the child-bed fever, p. 68.

ortus, et ubicunque ſaevit, corpus ſtimulando ac irritando febrem vel excitabit vel excitatam augebit. Ita febris ac inflammatio ſemet invicem afficiunt, et initio, et per totum morbi decurſum.

Denique, ut quae jam fuſius dixerim, in unum colligam, dolorem abdominis ab inflammatione cujuſvis partis plerumque ortum, pro ſigno idiopathico habeo; febremque, eum comitantem, nunc *ſynochae*, saepius autem *typhi*, ſpeciem prae ſe ferre, mihi videtur veriſimillimum.

RATIO SYMPTOMATUM

Breviſſima erit; nam multis, poſt jam dicta, non erit opus.

De dolore et pyrexia, utpote quae omnibus inflammationibus, et de capitis affectibus, et ſiti, quippe quae pleriſque febrium communia ſint, omnino taceo.

Abdomen interdum tumet. Hoc ex aëre intra inteſtina ipſa interdum oriri, ſectiones cadaverum ſatis demonſtrant; et certe, aër e variis rebus ibi emiſſus, ea tunc praeter ſolitum laxa, magnopere diſtendit. Saepiſſime tamen aër non in iis ſed in cavo abdominis continetur, ut ex tumore inter alvum fluentem manente, et ex ſectionibus pluribus, ſcire liceat. Quomodo aër ab externa atmoſphaera

ra illuc per tubos Fallopianos, utero ſubito contracto, tranſire poſſit *, comprehendere nequeo. Res igitur eſt longe aliter explicanda.

Finem graviditatis verſus, fluida in omento et inteſtinis ſtagnantia majorem exhalationem in abdomen efficient, et lympha forſan ſolito viſcidior ibi ſecernetur et effundetur †. Haec lympha ſtagnatione et calore in fermentationem et putrefactionem demum abibit, et inter fermentandum, aëra, uti ab experimentis Cl. *Pringlei* et *Gaberi* conſtat, emittet. Idem eveniet, ſi qua pars ſuppurationem ſubierit.

Vomitus materiae ſubviridis huic febri minime proprius. Initium febrium nauſea ac vomitus ſaepiſſime comitantur, forte ob atoniam ventriculi, quem inter ac ſuperficiem corporis mirus extat conſenſus. Vomitio autem diuturna ſecretionem bilis ſemper augebit, ductus emulgendo; et bene notum eſt, bilem inter vomendum per pylorum facile aſcendere. Adde, quod duodenum forſan plus aequo antehac tenuerat. Omnium fluidorum noſtrorum, bilis maxime putreſcere videtur; huc enim, prae alia ulla ſecretione, quicquid putridi in ſyſtemate ſit tendit. Itaque inventum, choleram morbum alioſque a bile pendentes,

tes,

* Foſter's Midwifery, p. 296.

† Clin. Exper. p. 84.

tes, inter aeſtivum tempus, quo maxima ad putredinem proclivitas ſubeſt, praecipue graſſari; adeo ut ex ſententia *Sydenhami* cholera ſit, magna ex parte, pro gradu caloris frequens. In peſſimis febribus etiam, una cum ſignis putridis, plus bilis plerumque ſecernitur.

Bilis quantitas aucta, ad diarrhoeam inducendam, aliquid conferet.

Reſpiratio afficitur, plerumque ſaltem non ob vitium pulmonum, ſed ob dolorem abdominis. Singulis reſpirationibus, diaphragma deſcendit, et abdomen coarctans, viſcera premit, et dolorem, ſi quis adeſt, intendit. Hinc, natura monente, aegra parce ſpiritum ducit, celeriterque reddit. Pulmo, nec ob dolorem a diaphragmate deſcendente oriundum, plene dilatatus, nec rite, ob dolorem a muſculis abdominis prementibus provenientem, compreſſus, congeſtioni ac inflammationi fit obnoxius. Ita, peripneumoniae ſymptomata inter morbum nonnunquam viſa.

Vires ſubito labare vix mirabitur, cui morbus apte innoteſcit. Ulla pars inteſtinorum inflammata vires ſubito proſternit, quod multo facilius mulieribus, ſaepe antehac debilitatis, eveniet. Adde, quod res putridae plurimae corpori inſunt. Foeda colluvies tractum inteſtinorum implet; lochia, in utero, rugiſve vaginae, ſtagnantia, aëre tacta,

tacta, cito putreſcunt; hinc multiplex putrida abſorptio. Quam mire autem putrida, utcunque corpori adhibita, ſedent ac debilitent, fere nemo ignorat.

Dolor ſubito ceſſat, ubi pars affecta nempe in gangraenam abit. Hic autem inflammationis exitus, ob pravam fluidorum naturam, obque partes admodum laxas et debiles, in hoc morbo minime rarus.

DIAGNOSIS.

Si ad jam dicta attendatur, febris puerperarum plerumque facile internoſci poterit. Dolores, a colicis, pyrexiā; febrem autem, ab aliis, affectus abdominis ſatis ſecernit.

Poſt partum, dolores acerbi aegram interdum invadunt, qui tamen ſpaſmodici, ut videtur, febris, magna ex parte, expertes, ſubinde tantum infeſtant, ſicque clare diſtinguuntur a dolore, de quo agitur.

A lacte febris nonnunquam oritur, quam, omne ſignum mitius, dolor abdominis nullus, mammae diſtentae ac dolentes, glandulae axillares tumidae, ab hac febre ſatis diſtinguunt.

Febrem miliarem, ſudoris et caloris ſobolem, mira anxietas animique depreſſio ſemper praecedunt, quibus eruptio levamen plerumque affert. Eruptio, febris modica, cutiſque pruriens, eam a febre noſtra ſatis diſtinguent.

PROG-

PROGNOSIS.

Hanc ſemper cautam, quodque magis lugendum, ſaepe infauſtam, formare decebit. Pauci ſunt morbi, qui ex iis quas invadunt, aut plures, aut citius, aegras opprimunt.

Quo longius initium morbi a partu diſtat, laetus exitus magis eſt ſperandus. Alvus leniter fluens, cum doloris levamine, pulſus mollis, tardior, plenior, dejectioneſque naturalibus ſimiles, hanc ſpem firmant. Eodem pertinent, ſedimentum furfureum (uti dicitur) in urina, lochia denuo fluentia, et lac ſemet oſtendens. Si, dolore decedente, totum corpus lenis ſudor humectet, ſi vires redeant, ſi vomitus deſinat, optimi eſt ominis. Haec tamen ipſa, ſi aegra antea admodum fuerit debilis, pro indiciis ſalutis ſunt caute habenda.

Periculum ingens multa monſtrant, inter quae, pulſus parvus ac celer, reſpiratio aegra et anhela, dolor abdominis creſcens, animus magis magiſque anxius, depreſſus, caput dolens, vireſque proſtratae. Alvus, per totum morbum, dura, peſſimi eſt ominis, nec melioris, dejectiones nigrae ac foetidae, quae ſi, muliere neſciente, elabuntur, fatum inſtare praemonent.

Dolor ſubito ceſſans, ut antea obſervatum, ignaros interdum fallit; hoc autem inter peſſima ſigna ſemper eſt numerandum,

numerandum, utpote quod ſphacelum indicat, ſaepiſſime gelidis ſudoribus, partibus extremis frigidis, vultu cadaveroſo, labiis lividis, aliiſque ſignis ſummae debilitatis, et lethi imminentis, comitantibus; et brevi poſt, infelix, vitam cum morte commutat.

MEDENDI RATIO.

De remediis maxime efficacibus inter auctores valde diſcrepat; ſed omnia ſaepiſſime fruſtra adhiberi, plurimi fatentur. Profeſſori noſtro cel. *Young* videtur, ſpem praecipuam, hic, ut et in peſte, in fuga eſſe collocandam; perpauca igitur de *prophylaxi* praemittere libet. Gravidae raro medicum conſulunt; ſed de multis interdum eas monere licet, quae contra vim morbi haud mediocriter munient. Vita ſegnis ac iners, quippe plethoram efficiens, tonumque ſolidorum laxans, prohibenda. Calor nimius quoque evitandus, ſcilicet qui non modo debilitat et relaxat, ſed fluida majori putredinis periculo quotidie objicit, praeſertim ubi plus aequo cibi animalis et comiſſationes in uſu ſunt.

Quaecunque mala expectari poſſunt, ab utero, viſcera abdominis premente, ea, iſte veſtitus deridiculus, quo, gravidae, formam ſaluti ſtolide anteponentes, nimis ſaepe utuntur, multum augeat neceſſe eſt.

Exercitatio modica et conſtans optimos edet effectus. Circuitum aequum promovendo, perſpirationem augendo, omnes ſecretiones adjuvando, multa nociva corpori auferet, multumque roboris ei adjiciet. Vix opus eſt referre regulam *Celſi*, qui optime praecipit, citra laſſitudinem ſemper eſſe ſubſiſtendum.

Mulieribus hyſtericis, tonica, ut cortex, chalybeata, et aquae medicinales, forſan interdum convenient; talia tamen, ut et opium, omniaque medicamenta, gravidis ſunt parce, et non niſi neceſſitate urgente, praecipienda. Libero aëri, exercitationi et victui apto, praecipue fidendum. Si alvus dura cibo non cedat, ad enemata mollia et parum ſtimulantia decurrere oportebit.

Magis tamen intereſt, mala, quibus parturientes obnoxiae ſunt, cavere. Plerique hodierni uno ore incuſant abſurdam adminiſtrationem olim vulgatam, omneſque partes regiminis calidi, ſeu cubilia, ſive ignes, turbam adſtantium, potus calidos, ſive aëris liberi inopiam, ſpectantes, condemnant. Varia, ad obſtetricis officium, pertinentia, hic referre, nec opus, nec uſus; ubique naturam eſt ſequendum, eique eſt indulgendum.

Poſt partum, mater non eſt temere frigori objicienda; id enim periculoſiſſimum; ſed dum hoc vitium vitatur, ne in contrarium, calore vel onere ſtragulorum nimio, curratur cavendum.

Somnus omnimodis alliciendus. Itaque infans, ubi res ſinit, in diverſo cubiculo cubet; et cum ſomnus obrepit, nunquam rumpatur inepta cardiacorum adminiſtratione. Huic ipſi, cujus adventum ſtolidae adſtantes haud raro prohibent, nil par, nec ars, nec natura potentior, praebere poteſt. Vires confectas reficit; irritabilitatem nunc temporis adeo inſignem minuit; et circuitui doloribus accelerato moderatur. Quae aniles garrientes fabellas, ad lectos parturientium ſemper ſunt praeſto, eae ſunt procul abigendae. Quaecunque animum agitant, vel deprimunt; quaecunque ſolicitudinem tunc temporis ſua ſponte nimiam intendunt; quaecunque demum mentem ſubito afficere poſſunt, ſeu laeta ſeu triſtia, haec omnia, ſumma cum cura, ſunt effugienda.

Olim mos erat, mulierem in lecto decem dies continuos, poſt partum, continere, cui parum obſervato, ut frequentiſſimae cauſae, *Sydenhamus* tribuit febrem puerperarum. Diu, motus adeo metuebantur, ut puerperae ne quidem ſedere in lecto liceret, nec panni lochiis foedi mutarentur, unde plurima incommoda. Lochia cito putreſcentia teterrime olebant, poſitus recubans decenſui faecum et lochiorum fluxui minime favebat, ita ut haec in utero, vel vaginae rugis, ſtagnantia, et putreſcentia, multum periculi, ut antea memoratum, inferrent. Etſi fatigatio omnigena eſt evitanda, mulier in lecto identidem ſedere licet,

lectumque

lectumque brevi relinquere, donec induſia mutentur. Nulla immundities intra cubiculi parietes maneat; aëri ſit liber aditus, dummodo lectum ipſum non perflet; ignis tempore aeſtivo abſit, hyberno, ſit modicus; et tempeſtate calidiore, cubiculum ſeptentrionem ſpectans, ubi fieri poteſt, eligatur. Ab iis quae calefaciunt vel ſtimulant, etiamque a cibo animali, parumper abſtineatur. Alvo adſtrictae, enematibus leniſſimis ubi perinaeum permittit, obviam eatur. Mammae, ab infante, ubi res poſtulat, exſuctae, dolorem et irritationem a lacte ſtagnante alioquin orituram, optime cavebunt.

Adminiſtratio hujuſmodi plerumque, ni fallor, febri arcendae ſufficiet; quae tamen remedia ei exortae accommodantur, nunc eſt dicendum. Hic tempus morandi nullum. Ni principiis obſtetur, ſero medicina paratur; morbus enim praecipite curſu, omnia in ruinam trahit. Conſilia medendi ſunt plane,

1*mo*, Dolorem ac febrem tollere.

2*do*, Symptomatibus quibuſdam ire obviam.

Sanguinis detractionem, priori reſponſuram eſſe, analogiae auſcultantes, facile expectabimus. De effectibus ejus, jamjam ſaepiſſime periculo facto, adhuc ambigitur. Qui dolorem inflammationi tribuunt, eam pro remedio praeſtantiſſimo celebrant, laudeſque non eſſe immeritas, multis documentis allatis, probant; putredini faventes, contra,

ra, eam non modo pro inutili, ſed nociva, quippe debilitatem ſponte ſua nimis feſtinantem, citius inferente, reſpuunt, nec exempla plurima deſunt, quibus haec ſententia innititur. Nunc, ut ſemper alias, medium carpere iter fert animus. Niſi *initio* morbi adhibeatur, eam non modo non prodeſſe, ſed multum etiam obeſſe, inter omnes, quantum mihi notum, conſtat. Initio autem, ſi aegra ſit robuſta et firma, ſi pulſus ſit durus, ſi cutis fervida, ſi ſimul dolor abdominis pungens, ſanguinis detractionem utilem fore expectandum; contra, aegra debili pulſu, celeri, ac parvo, nemo prudens eam experietur, ob dolorem ullum utcunque acerbum.

Dolore ſanguinis detractione raro cedente, ad multa alia remedia fuit decurſum, et praecipue ad *cathartica.* Alvus ſponte fluens, dolorem pro tempore minuens, ea indicare videtur. Faeces accumulatae magnopere nocent, quae igitur ſunt dejiciendae. Sal cathart. amar. cryſtal. tartari, ſenna, rhabarbarum, ol. ricini, aliaque, fuere uſitata; ſed nil praeſtat antimonialibus. Haec, modice ſumpta, alvum optime ſolvunt, etiamque ſpaſmum ſuperficiei tollunt. Itaque tartarum emeticum, fere ab omnibus auctoribus, juſtis et magnis laudibus cumulatur. Enemata emollientia non modo operationem ejus adjuvant, ſed inteſtina, parteſque vicinas dolentes, grate fovent, ideoque ſaepe ſunt praeſtantiſſima.

Emetica

Emetica nec ſemper effugienda, nec ſemper ſuadenda; ubi dolores ſunt ab initio acerbiſſimi, vomitio fit intoleranda, ubi, contra, nauſea moleſta adeſt, cum frequentibus ad vomendum niſibus, vomitum ciere licebit.

Epiſpaſtica, in aliis viſcerum affectibus utiliſſima, hic quoque fuere laudata. Quin in inflammatione ipſa inteſtinorum ſaepe profuerint, minime recuſo; purgantia enim, antea incaſſum tentata, poſt ea adhibita, morbum ſolverunt; hic tamen vix ſuadenda ſunt. Corpus nimis irritant, praeſertim uterum, adhuc irritabilem, et proclivitatem ad putredinem augent. Exempla memorantur, ubi lethum, ea adhibita, ſit ſecutum.

Fomenta, quippe ſpaſmum ſolventia, et dolorem ſopientia, quidem commendant; haec tamen votis ſaepe parum reſpondent. E contrario, alii obſervant, puerperas fomentis utentes frigori eſſe maxime obnoxias, quod quam nocivum ſit, nemo eſt qui ignorat. Balneo tepido, ob motus impatientiam, uti nequeunt.

Cataplaſmata, abdomini applicata, interdum convenient.

Camphora olim pro remedio, hac in febre efficaciſſimo, a *Pouteau* celebrata, et ab ipſo et ab aliis dehinc tentata, ſpem fefellit. Profeſſor noſter *Young* eam ſaepe praecepit, et ſemper fruſtra.

Julapium ſalinum, et potus leniter acidi, utplurimum

grata

grata ſunt ventriculo, nec non fructus horaei, aliaque ejuſmodi, dummodo alvum non ultra modum moveant.

Poſtquam febris progreſſa vires confecit, *ad vinum* aliaque ejuſmodi, viribus ſuſtentandis vel reficiendis apta, decurratur. Quantitas eſt ſemper ad aegrae naturam accommodanda.

Cortex Peruvianus, febre jam mitiore facta, auxilium non leve polliceri videtur. Nil aeque ac hic corpus ſine ſtimulo roborat, nil contra putredinem potentius firmat. Si ventriculus eum recuſet, an operae erit pretium forma enematum eundem praecipere?

Pro calidis potibus, ſudoremque moventibus, omnia frigidula ſuadeo. Sudores adeo non ſunt ciendi, ut evitandi ſint, utpote qui aegram debiliorem et ad putredinem procliviorem reddant, et febrem raro vel nunquam ſolvant. Solutio enim febris minime eſt tribuenda iſti diaphoreſi, quae, tunc temporis quidem ſaepiſſime adeſt, ſed quae, pro effectu, non cauſa febris ſolutae, eſt jure habenda. De liberi aëris, de munditiei, neceſſitate, aliiſque ejuſmodi, jam ſatis in prophylaxi locutus, nil eſt cur iterum de iiſdem verba faciam.

Opium, etſi inflammationibus vulgo nocivum creditur, hic ſaepe, optimo cum fructu, fuit adhibitum. Dolorem quodammodo lenit, et praeterea, aegram ſopiendo, vires lapſas, ſpirituſque oppreſſos, aliqua ex parte, reficit.

Quantum

Quantum ad ſecundum conſilium: Multa ſunt ſigna, quibus occurrere decet; pauca tantum memorabo, eaque breviſſime.

Vomitus ſaepe, poſt ventriculum rite repurgatum, adhuc urget, cui hauſtus effervefcentes *Riverii* quam optime occurrunt. Utrum agunt corrigendo res putridas in ventriculo inventas (aër enim fixus, quem multum evolvunt, antiſepticus eſt) an nervos ventriculi ſtimulando, an hos roborando, ſtatuere non meum eſt; hoc conſtat, eos eſſe eo efficaciores, quo plus aëris in ventriculo emittunt. Inter effervefcendum, igitur, ſumantur, vel, ubi ſtomachus ſinit, alcali et acidum ſeorſim hauriantur, ita ut nil aëris emiſſi amittatur.

Diarrhoea eſt tractatu difficilis; nimis diuturna, vires aegrae exhaurit; ſubito cohibita, dolorem abdominis adauget, ni ſimul inteſtina ipſa ſana efficiantur. Igitur clyſmatibus ex amylo, aëre fixo, vel aqua tepida, prae aſtringentibus omnibus plerumque adhibitis, ad diarrhoeam ſiſtendam uti oportebit.

Uti reſpiratio impedita ab affectu abdominis pendet, hunc auferendo, illi obviam eſt eundum. Si tamen dolor lateris vel capitis urget, cucurbitulae ſiccae vel cruentae, partibus dolentibus adhibitae, forſan proderunt. Tuſſi infeſtanti, ea demulcentia quae, fauces illinendo, titillationem tollunt, interdum occurrent.

F I N I S.